

BoekStart en
Voor jou en je kind!

Uitgewerkte activiteiten
voor ouderbijeenkomsten

BoekStart

l < v
kunst van lezen
OPENBARE BIBLIOTHEKEN
EN STICHTING LEZEN

de Bibliotheek

Colofon

TEKST Lisa van der Winden en Wietske Visser/ Stichting Taalvorming

VORMGEVING Lijn 1, Haarlem

COVERBEELD Hadewych Veys

Juni 2019

Deze uitgave kwam tot stand als onderdeel van het landelijk leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen en is het resultaat van de samenwerking tussen Stichting Lezen, de Koninklijke Bibliotheek, Stichting Lezen & Schrijven in het kader van de programma's BoekStart en Voor jou en je kind!

Inhoud

Introductie 5

Activiteiten voor ouders met kinderen van alle leeftijden 9

Activiteiten voor ouders met baby's 17

Activiteiten voor ouders met dreumesen (en stiekem ook voor peuters) 24

Bijlagen

Handouts 31

Bevindingen pilot Voor jou en je kind! – BoekStart 36

Introductie

Inleiding

BoekStart stimuleert ouders en toekomstige ouders om zo vroeg mogelijk te beginnen met voorlezen. Maar wat als de ouders moeite hebben met lezen? Of niet over de kennis van het belang van voorlezen beschikken? Uit onderzoek blijkt dat kinderen die in een taalarme omgeving opgroeien, een grotere kans hebben om (ook) laaggeletterd te worden. BoekStart wil daarom ook laagtaalvaardige ouders bereiken en hen helpen bij de lees- en taalontwikkeling van hun kinderen. Daarnaast vindt BoekStart het belangrijk om deze ouders handvatten te bieden voor het voorlezen aan hun jonge kinderen.

BoekStart heeft in samenwerking met Voor jou en je kind! (voorheen bekend onder de naam Taal voor Thuis) materiaal ontwikkeld dat te gebruiken is bij ouderbijeenkomsten in bibliotheken, kinderopvang en consultatiebureaus. De bijeenkomsten met een focus op laagtaalvaardige ouders met kinderen in de leeftijd van 0-3 jaar hebben als doel het aanleren van praktische vaardigheden aan ouders zodat zij de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Dit gebeurt onder andere door eenvoudige, korte activiteiten op het gebied van spelen, praten, zingen en (voor)lezen. De activiteiten kunnen op verschillende manieren ingezet worden. Bijvoorbeeld als voorbereiding op de Voor jou en je Kind! bijeenkomsten, als reeks op een VVE locatie, in de Bibliotheek waarbij de werving via het Taalhuis, de VoorleesExpress en de BoekStartcoach kan verlopen of tijdens spelenlopen.

Op vier locaties zijn bijeenkomsten gehouden om het materiaal en de verschillende werkvormen uit te proberen. De grootste uitdaging bleek de werving van ouders. Een belangrijk aandachtspunt bij de werving is dat het tijd en aandacht vergt om bekendheid op te bouwen. In de bijlage is de evaluatie opgenomen van de pilotlocaties en lees je meer over hun ervaring en de tips die ze hebben om van de ouderbijeenkomsten een succes te maken.

Doelen

- Ouderbetrokkenheid van laagtaalvaardige ouders stimuleren: ouders handvatten geven om aan de slag te gaan met de taalstimulering van hun kinderen.
- Ouders laten inzien dat plezier in voorlezen het belangrijkste is bij voorlezen thuis, en ouders informeren over vaardigheden die bijdragen aan het leesplezier van henzelf en hun kinderen.
- Ouders bekendmaken met de Bibliotheek en de BoekStartApp.
- Ouders informeren over het vervolgaanbod van Voor jou en je kind! 2+, als hier aanbod voor is in de buurt.

Opzet van de activiteiten

De handleiding bestaat uit negen verschillende activiteiten:

- 2 activiteiten voor ouders met kinderen van alle leeftijden;
- 3 activiteiten speciaal voor ouders met baby's (van 0 - 12 maanden);
- 2 activiteiten speciaal voor ouders met dreumesen (12 maanden - 2,5 jaar) (en stiekem ook leuk voor peuters (2,5 - 4 jaar);
- 2 activiteiten speciaal voor ouders met peuters (van 2,5 - 4 jaar).
- Hand-outs om mee te geven

Alle activiteiten zijn bedacht vanuit de praktijk, na jarenlange ervaring met het werken met ouders rondom taal. Maar diezelfde praktijk leert ook: geen groep is hetzelfde en geen begeleider is hetzelfde. De activiteiten zijn dus ter inspiratie; ze zijn ervoor om aangepast te worden aan jouw eigen groep en aan jouw eigen stijl. Hou er dus niet te veel aan vast, maar wees creatief.

Overzicht van de activiteiten

Voor alle ouders:

- 1: Activiteit 'Woorden leren' gaat in op hoe kinderen woorden leren en hoe je je kind als ouder daarbij kunt ondersteunen.
- 2: Activiteit 'Opgroeien met meerdere talen' gaat over meertaligheid: wat levert het voor voordeel op en hoe helpt je thuistaal bij het leren van Nederlands?

Voor ouders met baby's (0 - 12 maanden):

- 3: Activiteit 'Verschillende soorten babyboeken' gaat in op welke boekjes passen bij de verschillende fases in de leesontwikkeling.
- 4: Activiteit 'Met je baby op schoot' gaat over interactie met je baby: hoe je je baby op schoot kunt houden en toch goed naar hem kunt blijven kijken.
- 5: Activiteit 'Wat kun je met een babyboek?' gaat over wat je als ouder met zo'n simpel babyboek allemaal kunt doen.

Voor ouders met dreumesen (12 maanden - 2,5 jaar) (en stiekem ook voor peuters (2,5 - 4 jaar))

- 6: Activiteit 'Actief met een boek' gaat in op hoe je je kind zelf kunt laten meedoen met een boek.
- 7: Activiteit 'Zingen' gaat in op wat voor liedjes leuk zijn om met jonge kinderen te zingen en op te dansen.

Voor ouders met peuters (2,5 - 4 jaar):

- 8: Activiteit 'Boeken zonder tekst' gaat over wat je allemaal kunt doen met boeken zonder tekst.
- 9: Activiteit 'Tekenen met peuters' is een ontdekkingsreis naar wat je allemaal samen kunt doen met potlood en papier.

Kunnen kinderen mee naar de activiteiten en meedoen?

Ouders zijn een stuk minder geconcentreerd als hun kinderen erbij zijn. Er is dan vaak veel meer lawaai en ouders zijn logischerwijs vaker afgeleid, doordat hun kind aandacht nodig heeft. Maar

het is soms ook wel fijn om juist te oefenen op de kinderen zelf. Daarom staan er bij elke activiteit suggesties voor de uitvoering ervan MET kinderen en ZONDER. Zijn er kinderen bij, wees dan vooral extra flexibel, kijk wat er lukt, sla dingen over en kijk tot wanneer het leuk is voor iedereen.

Hoe kies je welke activiteit je gaat uitvoeren?

De activiteiten zijn gerangschikt op leeftijdsgroep van de kinderen. Je hoeft natuurlijk geen activiteiten te organiseren voor ouders van één bepaalde leeftijdsgroep; je kunt ook activiteiten voor verschillende leeftijden op één bijeenkomst aanbieden. Ouders hebben soms kinderen in verschillende leeftijdsgroepen. En bovendien: kinderen worden snel groter, dus het is niet erg om ouders alvast kennis te laten maken met activiteiten voor iets oudere kinderen. Die passen misschien NU nog niet bij de leeftijd van hun kinderen, maar voor je het weet zijn ze wel relevant. Er zijn dus genoeg interessante activiteiten om zelfs meerdere keren met dezelfde groep ouders bij elkaar te komen!

Hoe lang duurt een bijeenkomst?

Ook dit is flexibel: hoeveel tijd heb je? Je kunt een enkele activiteit uitvoeren, dan is het afhankelijk van welke activiteit je uitkiest. Wil je langere bijeenkomsten organiseren? Dat kan gemakkelijk door een combinatie te maken van meerdere activiteiten. Je kunt ze samenstellen door na te denken over welke ouders je denkt te gaan bereiken, bijvoorbeeld:

- ouders met meertalige peuters: 1, 2, 7 en 8;
- ouders met (eentalige) baby's en dreumesen: 1, 5 en 6;
- ouders met peuters die al bijna naar de basisschool gaan: 1, 8 en 9;
- Etc.

Hand-outs voor ouders

Om aan het eind iets mee te kunnen geven aan de deelnemers, maakten we een aantal verschillende hand-outs:

- Voorlezen aan baby's (0 - 1 jaar)
- Voorlezen aan kinderen van 1 - 2,5 jaar
- Lekker kletsen met je peuter (2,5 - 4 jaar)
- Zingen met je kind!
- Meertaligheid en lezen

Geef ze niet allemaal mee, maar kies welke het beste bij de ouders én de onderwerpen van je bijeenkomst past. Vinden de ouders lezen sowieso moeilijk? Laat dan de hand-out achterwege.

Werving

Je hebt een leuk programma en je bent goed voorbereid, maar de ouders komen niet! Hoe dit komt kan aan verschillende dingen liggen. Vaak kom je er zelf achter als je goed nadenkt over je wervingstrategieën. We zetten een aantal tips voor je op een rij om nog niet bereikte ouders aan te trekken.

Succesfactoren bij de werving van ouders

Wie

- Professional zelf.
- Vrijwilligers (bijvoorbeeld bezoekmoeders van MIM, VoorleesExpress en Home-Start).
- Betrouwbare sleutelfiguren of iemand die hoog aanzien heeft.
- Tevreden ouders.

Houding

- Persoonlijk betrokken en belangstellend; niet meteen beginnen over aanbod.
- Onbevooroordeelde open, informele outreachende basishouding.
- Stem af op de doelgroep: niet goed kunnen lezen en schrijven vergt meer persoonlijke benadering.

Vorm

- Via bestaande plekken en gelegenheden waar ouders al komen: school, consultatiebureau, speelinloop of ander (groeps)aanbod.
- Via huisbezoek of homeparty's.
- Het aanbod koppelen aan iets leuks; een lunch, een uitje.
- Zorg voor kinderopvang als de kinderen niet meedoen of als kinderen tijdens de bijeenkomsten hun concentratie verliezen.

Communicatie

- Zorgen voor bekendheid van het aanbod (aantrekkelijke flyer)
- Maak bij het werven van jonge ouders gebruik van internet.
- Voer een wervingscampagne samen met de doelgroep.
- Aandacht voor de verwijzer want deze is belangrijk bij werving. Heeft deze goed begrepen wat van hem/ haar verwacht wordt?
- Ook het imago van de instelling heeft invloed bij werving; zorg voor een positieve uitstraling.
- Geef ouders iets leuks mee na afloop

Voorwaarden

- Genoeg tijd nemen voor werving.
- Deskundigheidsbevordering (m.b.t. oplossingsgericht werken, cultuurverschillen, interculturele communicatie, angst en schaamte).

Deze tips zijn grotendeels afkomstig uit de inspiratieflyer Alle ouders bereiken: succesfactoren uit de praktijk van het NJI.

Veel plezier!

Activiteiten voor ouders met kinderen van alle leeftijden

Activiteit 1, 'Woorden leren', gaat in op hoe dreumesen woorden leren en hoe je je kind als ouder daarbij kunt ondersteunen. Activiteit 2, 'Opgroeien met meerdere talen', gaat over meertaligheid: wat levert meertalig zijn eigenlijk voor voordelen op en helpt het praten met je kind in je thuistaal ECHT bij het leren van Nederlands, al zeggen sommige mensen nog steeds van niet? Deze laatste activiteit is vooral geschikt wanneer de groep ouders bestaat uit voornamelijk anderstalige ouders, van wie de kinderen dus meertalig opgroeien.

Deze twee activiteiten zijn voor alle ouders interessant. Misschien zijn ze nog niet helemaal relevant voor ouders die net bevallen zijn, maar hun baby's worden snel groter, dus vanzelf wordt het ook voor hen goed om te weten!

Activiteit 1: Woorden leren

Kinderen leren razendsnel woorden: elke dag begrijpt je kind meer en steeds vaker zal het ook zelf woorden gaan gebruiken. Ontzettend knap! Eigenlijk gaat deze ontwikkeling helemaal vanzelf, maar je kunt er als ouder wel spelenderwijs aan bijdragen. In deze activiteit bekijken we hoe de woordenschatontwikkeling bij dreumesen en peuters verloopt en bedenken we hoe we onze kinderen daarbij kunnen ondersteunen.

Komen er veel ouders die zelf een andere moedertaal dan het Nederlands hebben, dan kun je overwegen om ook de activiteit rondom meertaligheid aan te bieden. Want daarna zijn ouders zich ervan bewust dat ze al deze woordenschatactiviteiten ook in hun eigen taal kunnen doen; dat dat juist belangrijk is én uiteindelijk bijdraagt aan het ontwikkelen van de Nederlandse taal van hun kinderen. Bied je deze activiteit niet aan, dan is het belangrijk om dit wel te noemen tijdens deze activiteit: alles mag in je eigen taal!

Duur: 45 minuten (30 minuten, als je de theorie overslaat)

Doelen:

- ouders weten globaal hoe woordenschatontwikkeling werkt;
- ouders weten hoe ze spelenderwijs hun kind kunnen ondersteunen bij het leren van woorden.

Vorbereiding:

- Zoek een stapel boeken uit waarmee je aan woordenschatontwikkeling kunt werken. Eigenlijk zijn alle boeken dan natuurlijk geschikt. Voor jongere peuters en dreumesen zijn boeken zonder verhaal het meest geschikt. We noemen deze boeken in het vervolg voor het gemak 'informatieboeken'. Kies verschillende boeken uit:

- simpele informatieboeken of woordenboeken, waarbij je één plaatje en één woord ziet, boeken met foto's;
- uitgebreidere boeken met een thema waar woorden niet los aangeboden worden, maar in de context staan; bijvoorbeeld waarbij je niet alleen maar een koe ziet, maar ook de stal, het hooi, etc.
- Zorg dat je een aantal post-its paraat hebt.
- Zorg ervoor dat je een filmpje kunt kijken: is er een internetverbinding? En doet het geluid het?

Introductie

Vertel aan de ouders dat jullie het vandaag gaan hebben over woorden leren en hoe je daar als ouders mee kunt helpen. Pak er een willekeurig boek bij; in het Nederlands heet dit 'het boek'. Maar in allerlei andere talen heet het anders. Bekijk samen met de ouders in hoeveel talen jullie het woord 'boek' kennen: the book, le livre, das Buch, kitap, buki, etc.

Wie weet er nog hoe je het woord 'boek' hebt geleerd? Van wie leerde je het en hoe ging dat precies? Meestal weten we dat niet meer, want dat gaat gewoon vanzelf. Net als bij onze kinderen. Maar je kunt je kinderen er wel een beetje bij helpen door spelletjes te spelen en boekjes te lezen.

Filmfragment bekijken en bespreken

Bekijk samen het filmpje 'Purk moet woorden leren'. Het filmpje staat op <https://www.schooltv.nl/video/purk-moet-woorden-leren-stukje-uit-sesamstraat/#q=plurk%2owoorden>. Of zoek op schooltv.nl op 'Purk moet woorden leren'.

Purk uit Sesamstraat is een dreumes die lekker brabbelt. Ieniemienie vindt dat Purk maar eens woorden moet gaan leren, maar heeft Purk daar zelf ook wel zin in?

Bespreek met de ouders wat ze allemaal zagen rondom woordenschat in het filmpje. Je kunt onderstaande vragen stellen om ouders gericht te laten vertellen, maar je kunt ook ingaan op de dingen die de ouders zelf zien:

- **Hoe oud denk je dat Purk ongeveer is?**
 - Waarschijnlijk is hij één jaar: gemiddeld zeggen kinderen hun eerste woordjes rond hun eerste verjaardag. Maar eigenlijk kun je niet weten hoe oud Purk is, want er zijn enorme verschillen tussen kinderen. Sommige kinderen zeggen niks totdat ze twee jaar zijn en praten dan meteen in (korte) zinnen. Sommige kinderen zeggen al vroeg een eerste woord, bijvoorbeeld 'die' of 'mama', maar zeggen dan heel lang alleen dat ene woordje. Het zegt niks over de verdere taalontwikkeling: iedereen leert gewoon praten, alleen in zijn eigen tempo.
 - Laat hier ook de ouders aan het woord: vraag ze naar hoe oud hun kinderen waren toen ze hun eerste woordje zeiden.
 - Als ouders meerdere kinderen hebben: heb je verschillen gemerkt tussen je eigen kinderen qua leeftijd?
- **Purk zegt hier maar een paar woorden. Zijn dat ook alle woorden die ze kent, denk je?**
 - Nee, zeker niet: kinderen begrijpen rond hun eerste verjaardag al gemiddeld meer dan vijftig woorden, alleen kan je kind ze zelf nog niet zeggen. Kinderen herkennen altijd meer woorden dan dat ze zelf kunnen zeggen.

- o Vraag de ouders wie dat herkent: herkennen hun kinderen ook veel meer woorden dan dat ze zelf kennen? Hoe merk je dat?
- **Wat zegt Purk allemaal?**
 - o Purk zegt eerst vooral 'dadadada'. Dat is het oefenen van klanken en hoort er helemaal bij. Dan zegt Purk ook een paar echte woorden: 'Pino' en 'leniemienie'. Best moeilijke woorden! 'Deodorant' is meestal niet het eerste woordje van kinderen. Vaker is dat 'papa' of 'mama' of 'eten'.
 - o Wat was het eerste woordje van de kinderen van de ouders? Dat is vaak heel leuk om van elkaar te horen en uit te wisselen!
- **Pino wil dat Purk het woord 'deodorant' leert. En leniemienie wil heel graag dat Purk haar naam leert zeggen.**
 - o Heb jij weleens geprobeerd om iets te laten zeggen wat jij graag wilde? En lukte dat ook?
 - o Vaak maken ouders er een grappige strijd van of hun kind eerst 'mama' of 'papa' zal zeggen. Je kind doet gelukkig toch vaak gewoon wat het zelf wil.
- **Hoe zorgt leniemienie ervoor dat Purk toch haar naam gaat zeggen?**
 - o Herhaling: kinderen leren het beste door heel veel te herhalen. Ga maar na: als jij een nieuw woord in een vreemde taal één keer hoort, dan vergeet je het snel. Maar als je het elke dag een aantal keer hoort, dan is de kans veel groter dat je het vanzelf onthoudt. Als je wilt dat je kind woorden leert, dan is herhaling het allerbelangrijkste.

Theorie: hoe leer je woorden?

Tijdens het nagesprek over het filmpje over Purk is al best veel theorie over woorden leren langsgekomen. Denk je dat ouders nog meer theorie willen? Dan kun je ze onderstaande dingen ook nog vertellen. Zijn er kinderen bij? Dan kun je de theorie beter overslaan en ga je meteen door naar het kiezen van de boeken.

Theorie: woordenschat

Het verschil tussen labels en concepten

Woorden hebben twee belangrijke ingrediënten: het concept en het label. Je kunt ouders het verschil goed laten zien door het visueel te maken met een ding, bijvoorbeeld een boek.

Je pakt een boek en je vraagt de ouders naar wat dit eigenlijk een boek maak: het heeft bladzijdes, er staan soms plaatjes in en soms woorden, je kunt er in lezen. Dat heet het concept: welke eigenschappen horen er allemaal bij dat ding?

Plak op het boek dan een post-it waar je 'het boek' op schrijft. Leg aan de ouders uit dat dat het label is: hoe je dat ding noemt. Let op: dat is hoe je het noemt IN HET NEDERLANDS. Want een concept heeft in elke taal weer een ander label of 'plakbriefje'. Vraag aan de ouders wie er weet hoe het ding in een andere taal heet: the book, le livre, das Buch, kitap, buki, etc. Laat de ouders die een andere taal kennen het woord op een nieuw plakbriefje schrijven. Een concept heeft dus meerdere labels: in verschillende talen.

Elk kind hoeft dus in principe één keer het concept te leren: ze leren wat een boek is, met alle eigenschappen die erbij horen. En door de jaren heen breiden ze dit concept steeds uit. Ze leren steeds meer eigenschappen van een boek, doordat ze het woord vaker horen en gebruiken, in verschillende situaties.

Ook meertalige kinderen hoeven maar één keer het concept te leren, dat is niet anders. Zij moeten er alleen wel meteen twee (of meer) labels opplakken. Dat zijn dan de verschillende labels uit hun meertalige thuissituatie, of juist de labels die thuis anders zijn dan op school. Het duurt soms net iets langer voordat dit (altijd) goed gaat dan bij eentalige kinderen, maar uiteindelijk heeft dit concept in hun hoofd gewoon twee labels. En sowieso gaat dit bij kinderen veel makkelijker dan bij volwassenen die een tweede of vreemde taal leren. Alle concepten zijn dan natuurlijk al aanwezig, maar het kan heel lastig zijn om alle nieuwe plakbriefjes te onthouden en op de juiste concepten te plakken!

Woordenschatuitbreiding bestaat uit een paar verschillende dingen:

- woordenschat vergroten: meer labels/woorden leren. Je kunt dit visueel maken door op allerlei andere voorwerpen ook een post-it te plakken. Er komen steeds meer woorden bij;
- woordenschat verdiepen: concepten uitbreiden door steeds meer te leren over dingen die ze al kennen. Zo werkt dat bijvoorbeeld: voor een baby is een boek 'een ding waar je op kunt kauwen en dat knispert', maar daarna ontdekken kinderen dat een boek bladzijdes heeft, die je zelf kunt omslaan, waar je samen met je mama of papa naar kijkt. Het concept 'boek' wordt uitgebreider. Vaak zijn concepten je hele leven niet uitontwikkeld: nog weer later ontdekken mensen dat je in boeken mooie verhalen kunt lezen en dat je er dingen uit kunt leren, dat een boek 'ontzettend saai en stom' is of juist ontspannend kan zijn, dat een (oud) boek een bepaalde geur heeft, etc. Je kunt het verdiepen van de woordenschat laten zien door deze extra informatie op de post-it bij te schrijven;
- woordenschat verbreden: door te leren categoriseren. Dreumesen noemen misschien eerst alle vogels in het water 'eend' en alle mannen 'papa'. Maar peuters leren snel dat er allemaal verschillende vogels zijn: die ene met die gele, platte snavel is een 'eend' en die met die gele, scherpe snavel een 'meeuw'. Ze leren categoriseren: categorieën maken. Wat voor soorten boeken zijn er allemaal? Je kunt het verbreden van de woordenschat visueel maken door verschillende subcategorieën te laten zien van 'boeken': plak op een prentenboek, een strip, een kookboek, etc. een post-it met dat woord erop.

Hoe kun je met boeken je kind helpen bij het ontwikkelen van zijn woordenschat?

Welke boeken zijn daarvoor geschikt? Eigenlijk kun je alle prentenboeken gebruiken natuurlijk, want van veel lezen en voorlezen wordt de woordenschat van je kind vanzelf groter. Wil je actiever aan de slag, dan zijn informatieboeken enorm handig voor het vergroten van de woordenschat: boeken zonder verhaal, maar met veel plaatjes, vaak rondom een thema.

Geschikte boeken voor dreumesen en jonge peuters

Kies simpele informatieboeken met losse woorden en plaatjes of rondom een thema, bijvoorbeeld 'Op de boerderij'. Het is fijn dat er niet te veel te zien is op een bladzijde: dan zien ze snel waar het woord dat ze horen bij hoort en is het makkelijker 'labelen'. Zo leren ze gemakkelijk nieuwe woorden.

- Vraag de ouders of zij weleens dat soort boeken kiezen en wat zij ermee doen.
- Doe zelf voor hoe je ermee aan de woordenschat kunt werken. Denk aan
 - o zelf dingen benoemen en aanwijzen;
 - o dingen aanwijzen en laten benoemen door je kind: wat is dat?
 - o grapjes maken: iets verkeerd benoemen (werkt alleen als je er zeker van bent dat ze het woord kennen);

- o link leggen naar ervaringen: Kijk, wij zagen net buiten ook een eend, hier staat ook een eend! Of: heb je weleens een ... gezien? Waar was dat? Wat deed hij? Etc.;
- o dingen in het echt vinden die in het boek staan: 'Kijk, hier is een appel op het plaatje. Wij hebben hier ook een appel thuis. Pak jij een appel erbij?'
- o het boek meenemen naar een plek waar je de dingen ook in het echt ziet: bijvoorbeeld een boekje over fruit meenemen naar de groenteboer;
- o etc.

Geschikte boeken voor peuters

Kies informatieboeken met uitgebreidere illustraties. Deze boeken zijn erg geschikt voor het verbreden en verdiepen van de woordenschat: om concepten uit te breiden en te oefenen met categoriseren. Ze zijn zeer geschikt voor oudere peuters; zij kunnen hun aandacht al beter vasthouden en zijn vaak erg bezig met categoriseren.

- Vraag aan ouders of ze zulke boeken weleens met hun kinderen bekijken. Wat doen ze ermee? Laat een paar ouders vertellen.
- Vul zelf aan met ideeën, bijvoorbeeld:
 - o 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is ... een dier/een vogel/fruit etc.'
 - o Zeg bijvoorbeeld: 'Zo hee, wat veel dingen op het plaatje! Wat zie je allemaal?' Daag je kind uit om te vertellen wat het allemaal ziet; je kunt dan merken waar het wel woorden voor weet en waarvoor nog niet. Je kunt dan zelf deze woorden aanvullen.
 - o Vraag door naar specifieke details op de plaatjes: 'Wat is die boer eigenlijk aan het doen?'
 - o Laten aanwijzen. Juist als er veel dingen op een bladzijde staan die met elkaar te maken hebben, of die op elkaar lijken, kun je goed oefenen met 'wat is wat?' 'Waar is de meeuw/koe/boom/etc.?'
 - o Etc.

Oefenen

Leg de stapel boeken neer. Laat ouders één boek kiezen dat past bij de ontwikkeling van hun kinderen: kiezen ze een boek met uitgebreide plaatjes of juist met simpele platen? Wat past er op dit moment bij je kind? Dat is natuurlijk deels afhankelijk van het onderwerp van het boek: kent je kind al veel boerderijdieren bij naam? Dan kun je het beste een boek kiezen met uitgebreidere plaatjes. Maar kent je kind nog niet alle dieren en vindt je kind het moeilijk om zich te concentreren op een boek met uitgebreidere plaatjes, dan kun je kiezen voor een simpeler boek.

Als er kinderen aanwezig zijn, kun je ouders echt laten voorlezen. Zijn er geen kinderen, dan kun je ouders in tweetallen samen laten vertellen wat ze met het boek kunnen doen. Wissel na afloop even uit: wat deden de ouders allemaal met het boek? Wat was er leuk?

Afsluiting

Een grote woordenschat is belangrijk. Kinderen leren vanzelf heel veel woorden, maar je kunt als ouder best een handje helpen. Zorg dan dat ze veel verschillende woorden/labels leren, dat ze woorden/concepten die ze kennen ook uitbreiden met extra informatie en oefen met categoriseren. Met boeken is dat heel gemakkelijk te doen, zoals we hebben geoefend.

Wil je je eigen woordenschat in het Nederlands vergroten? Je kunt altijd kijken of er een taalles bij je in de buurt is die daarbij kan helpen. Voor jou en je kind! leert ouders van kinderen van twee tot twaalf jaar hoe ze kunnen bijdragen aan de taal- en schoolontwikkeling van hun kinderen. Verwijs de ouders naar een locatie waar Voor jou en je kind! wordt gegeven, mocht die in jullie woonplaats gegeven worden.

Activiteit 2: Opgroeien met meerdere talen

Soms zien mensen meertaligheid als iets vervelends. Mensen denken al snel dat kinderen dan ook meteen een achterstand hebben in het Nederlands en zelfs dat kinderen daardoor minder slim zijn. Maar dat klopt natuurlijk niet zomaar. Meertaligheid is vaak juist heel handig en fijn en het is nog goed voor je hersenen ook. Veel ouders zijn er niet zeker van dat meertaligheid iets goeds kan zijn. Belangrijk dus om aandacht aan te besteden!

Duur: 10 minuten

Doelen:

- ouders weten dat meertalig zijn veel voordelen heeft;
- ouders weten dat hun thuistaal belangrijk is voor de ontwikkeling van het Nederlands en van andere talen;
- ouders weten dat voorlezen in je thuistaal altijd mag en dus juist aan te raden is.

Vorbereiding:

- heb je een groep met ouders die weinig Nederlands spreken, dan is het gemakkelijk om de metafoor van het kasteel visueel te maken met bouwblokjes;

Bij deze activiteit past de hand-out 'Meertaligheid en lezen'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Introductie

Vertel dat we niet weten hoeveel talen er ongeveer op de wereld zijn, maar dat dat er waarschijnlijk tussen de zes- en zeventuizend zijn! Er zijn heel veel mensen die meer dan één taal spreken. Laat elke ouder even aan het woord: welke talen spreken ze allemaal? Laat ze ook vertellen wat de taal is van hun hart: in welke taal spreken ze het liefst? Mooi om te zien hoeveel verschillende talen bij elkaar zitten!

Meertaligheid is als je de wereld bekijkt niet heel bijzonder: wel 80% van de wereldbevolking is tweetalig! Maar in Nederland wordt soms gedaan alsof meertaligheid wél iets bijzonders is, en staat het niet altijd in een positief daglicht. Sommige mensen zien meertaligheid als iets vervelends; ze denken al snel dat meertalige kinderen een taalachterstand hebben. Maar is dat wel zo? Nee, natuurlijk niet: meertaligheid heeft juist vooral voordelen.

Waarom is het goed om meertalig te zijn?

Vraag de ouders of ze weten wat de voordelen zijn van meertalig opgroeien. Laat een aantal ouders vertellen. Je kunt zelf aanvullen met nog meer redenen; zie het kader met theorie. Kennen ouders ook nadelen van meertaligheid? Vertel dat die er echt niet zijn; zie theorie.

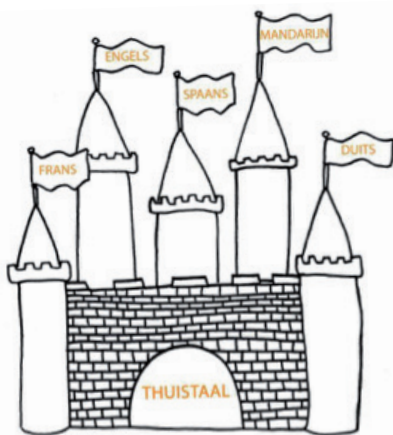
Theorie: voordelen van meertaligheid

Op meertalig.nl vind je veel informatie, bijvoorbeeld:

- je hersenen ontwikkelen zich anders: je moet steeds wisselen tussen verschillende talen en daar blijven je hersenen lenig van;
- daardoor kunnen kinderen zich gemiddeld ook beter concentreren;
- kinderen leren sneller technisch lezen: ze kunnen gemakkelijker letters omzetten naar klanken.
- meertalige kinderen leren sneller nog een nieuwe taal erbij;
- meertalige kinderen leren vaak meer van twee culturen, wat heel verrijkend is;
- meertalige kinderen hebben later betere kansen op een baan, omdat veel talen spreken in veel beroepen belangrijk is en ze ook in andere landen kunnen gaan werken.

Zijn er ook nadelen?

Meertalig.nl kent geen onderzoek waarin blijkt dat meertaligheid nadelen heeft. Wel kan het zijn dat mensen niet snappen dat jij in je eigen taal praat met je kind. Of dat de leerkrachten steeds maar blijven zeggen dat het niet goed is om in je eigen taal te blijven praten. Je kunt tegen deze mensen zeggen dat ze maar eens moeten kijken op meertalig.nl, want dat klopt echt niet.

Bouw een kasteel: het belang van je thuistaal

Maar kinderen moeten toch ook Nederlands leren? Ja, dat klopt. Maar je thuistaal is juist ook heel belangrijk voor het leren van Nederlands: hoe beter je kind jullie thuistaal kent, hoe gemakkelijker het ook het Nederlands goed zal leren. Ook zonder dat ouders Nederlands spreken of oefenen. Je thuistaal is echt heel belangrijk. Om dat uit te leggen, kun je de metafoor van een kasteel gebruiken. Heb je een groep met ouders die erg weinig Nederlands spreken, dan is het handig om de metafoor visueel te maken met een aantal bouwblokken.

Als je een kasteel bouwt, moet je zorgen dat je een stevige onderkant bouwt. Want anders gaat het als je verder gaat bouwen en mooie torens erop wil zetten natuurlijk mis en stort je kasteel in. Die stevige basis is je thuistaal. Heb je blokken bij je, dan kun je deze hier inzetten: bouw een stevige basis en laat zien dat je daarop kunt bouwen. Bouw ook een wiebelige basis en laat zien wat er gebeurt als je daarop verder gaat bouwen: dat gaat natuurlijk mis!

Zo is het ook met talen: je thuistaal is je basis. Ken je die goed, dan kun je daarop gemakkelijk stevige 'talentorens' bouwen: een Engelse toren en een Nederlandse toren en misschien zelfs een Chinese toren. Maar als je thuistaal niet goed ontwikkeld is, dan kun je nooit mooie, hoge torens bouwen op die wankelende basis. Daarom is het zo ontzettend belangrijk dat je thuis de taal van je hart blijft spreken met je kinderen. Voorlezen of praten bij het voorlezen mag ook altijd in je eigen taal! Juist goed!

Vraag de ouders naar hun ervaringen met de tweetaligheid van hun kinderen.

- Wie hebben weleens het advies gekregen om juist in het Nederlands te praten met hun kinderen, terwijl hun Nederlands helemaal niet zo goed is? Wat vind je van dat advies? Werkt het voor jullie of niet? Scholen willen nog weleens dit advies geven, maar het is echt belangrijk dat je de ouders meegeeft dat het een slecht advies is.
- Is het moeilijk om je kinderen meertalig op te voeden? Hoe doe je dat? Wie spreekt er welke taal bij jullie in huis? Hebben jullie weleens ruzie over welke taal er gesproken wordt?
- Wie lezen er weleens in hun eigen taal voor? Heb je boeken in je eigen taal? In veel talen zijn er maar weinig boeken te verkrijgen in Nederland. Maar vaak zijn er wel boeken te koop als je op vakantie bent in je eigen land. Niet vergeten dan een nieuw boek mee te nemen als souvenir!
- Lezen jullie weleens in jullie eigen taal voor met een Nederlands boek? Hoe doe je dat? Boeken zonder woorden zijn daarvoor ideaal: je snapt ze gewoon door de plaatjes te bekijken. Je kunt dan samen met je kind in je thuistaal praten over wat je ziet. Je kunt hieraan goed de activiteit 'voorlezen zonder tekst' koppelen. Daarmee oefen je wat je allemaal met een boek kunt, zonder de tekst voor te lezen.

Afsluiting

Benadruk nogmaals dat meertaligheid echt een heel groot voordeel is. Eigenlijk hebben alle eentalige Nederlanders een achterstand! Vinden mensen het gek dat jij in je eigen taal met je kind praat? Laat ze lekker kletsen, want jij weet nu zeker dat dat echt belangrijk is. Je bent bezig met het bouwen van een stevige basis voor het kasteel van je kind!

Maar natuurlijk blijft het belangrijk dat ouders ook Nederlands kunnen spreken. Niet om Nederlands met je kind te kunnen oefenen, maar bijvoorbeeld wel om te kunnen praten met de juf, de dokter en je Nederlandse burens. Voor jou en je kind! is een programma dat je de taal leert die je nodig hebt als je je kinderen opvoedt. Je kunt ouders informatie geven over waar ze Voor jou en je kind! kunnen volgen, mocht dit in jullie regio worden aangeboden. Of de ouders informeren over de activiteiten van de bibliotheek rondom taal.

Bij deze activiteit past de hand-out 'Meertaligheid en lezen'.

Activiteiten voor ouders met baby's

Vaak zijn ouders met jonge baby's niet echt op de hoogte van het boekenaanbod voor jonge kinderen, vooral wanneer het hun eerste kind is. Misschien kennen ze nog wel kinderboeken uit hun jeugd, maar in de afgelopen jaren zijn er zo veel mooie boeken bijgekomen dat het leuk is om ouders daar kennis mee te laten maken. Wat voor babyboekjes zijn er allemaal? Welke boekjes passen bij de verschillende fases in de leesontwikkeling? Activiteit 3, 'Verschillende soorten boeken', focust op deze vragen. Bij activiteit 4, 'Met je baby op schoot', hebben we het over hoe je je baby op schoot kunt houden en toch goed naar hem kunt blijven kijken; we oefenen daarmee. In activiteit 5, 'Wat kan je met een babyboek?', gaat het over wat je als ouder met zo'n babyboek allemaal kunt doen.

Activiteit 3: Verschillende soorten babyboeken

Duur: 20 minuten

Doelen:

- ouders maken kennis met het assortiment babyboeken en boeken voor dreumesen van de Bibliotheek of de opvanglocatie;
- ouders weten in grote lijnen hoe de leesontwikkeling van baby's en dreumesen verloopt;
- ouders weten welke boeken leuk zijn voor de verschillende fases van de leesontwikkeling.

Vorbereiding:

Zoek een stapel boeken bij elkaar. Kies vooral babyboeken, maar neem ook wat boeken mee die leuk zijn voor dreumesen. Het is goed voor ouders om alvast vooruit te kijken, want voor je het weet, is je baby alweer een dreumes. Denk aan verschillende soorten boeken:

- met verschillende soorten bladzijdes: knisperboekjes, badboekjes, dikke kartonnen bladzijdes, dunne papieren bladzijdes, voelboekjes met verschillende structuren, boekjes met flapjes;
- verschillend in kleurgebruik: zwart-wit, pastelkleurig, veelkleurig;
- verschillend in soort afbeeldingen: veel plaatjes op één pagina, één afbeelding per pagina, illustraties, foto's.

Zijn er baby's aanwezig bij de activiteit, leg dan een paar zachte speelkleden op de grond, zodat de baby's lekker kunnen liggen. Leg er alvast wat babyboekjes bij. Wie weet beginnen de baby's dan uit zichzelf wel te lezen! Zet de andere boeken neer op een tafel. Laat bij binnenkomst de ouders die al zitten te wachten alvast bij de boeken kijken, als ze willen.

Bij deze activiteit past de hand-out 'Voorlezen aan baby's (0 - 1 jaar)'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Introductie

Vertel dat je vandaag voorlichting gaat geven over allerlei verschillende boeken voor baby's, zodat de ouders beter kunnen bepalen welk boek ze kiezen voor hun kind.

Fases van de leesontwikkeling

Samen met de ouders ga je kijken naar wat hun kinderen eigenlijk allemaal doen met een boek. Geef, na het vragen van toestemming aan de ouder, een knisperboekje aan een van de baby's. Kies een baby uit die het boekje waarschijnlijk al wel zelf zal pakken; kies daarom niet de jongste baby uit. Vraag de andere ouders om goed te bekijken wat de baby met het boekje doet. Stopt hij het gelijk in zijn mond? Of kijkt hij er vooral naar? Of probeert hij het open te maken? Vertel de ouders wat jij het kindje ziet doen en vertel de ouders in welke fase van de leesontwikkeling je denkt dat dit kindje zit; zie kader.

Vertel dat alle kinderen dezelfde leesontwikkeling doormaken. Bij elke fase passen bepaalde boeken beter dan andere. Geef de ouders een kort stukje theorie over de leesontwikkeling van hun kinderen; zie kader. Heb je laagtaalvaardige ouders? Hou dit dan heel kort.

Drie fases in de leesontwikkeling: van baby tot dreumes

1. Ontdekken en onderzoeken van boeken: door te kijken, te luisteren, te proeven, te voelen, etc. Baby's zien in het begin alleen nog grote contrasten; zwart-witboekjes passen goed in deze fase. Eerst pakken ze zelf het boekje nog niet; dan kun je het boekje zelf vasthouden. Laat ze rustig kijken en houd de bladzijdes goed stil; dat helpt hen om te focussen. Wanneer baby's het boekje zelf kunnen en willen pakken, onderzoeken ze boeken ook met hun mond, handjes en oren. Hoe proeft, voelt en klinkt het boek? Laat de ouders van de tafel de boekjes erbij pakken die goed bij deze fase van de leesontwikkeling passen. Vertel dat boekjes van stof, plastic badboekjes en knisperboekjes een uitvinding zijn voor baby's in deze fase.
2. Leren hoe je een boek gebruikt: het vasthouden ervan, zodat je ook daadwerkelijk kunt lezen, open-slaan, bladzijdes omslaan. Maar ook: het gooien van het boek op de grond, hoort dat bij lezen? Zelf doen is belangrijk in deze fase. Je kind kan zomaar het boek uit je handen willen pakken en er mee rondlopen, terwijl jij midden in een zin zit. Je kind snapt vaak nog niet dat je er uit aan het lezen bent. Laat ouders een aantal boeken erbij pakken die passen bij deze fase van de leesontwikkeling. Je kunt bijvoorbeeld vertellen dat boeken met dikke kartonnen bladzijdes handig zijn voor kinderen die zelf de bladzijdes willen omslaan.
3. Kijken naar de inhoud van het boek: wat staat er eigenlijk in? Kinderen gaan steeds langer kijken naar de plaatjes en zelf dingen aanwijzen. Ze herkennen opeens dingen in boeken die ze kennen uit de echte wereld. Laat ouders een aantal boeken uitkiezen van de tafel die hierbij passen. Voor kinderen die net de inhoud van boeken ontdekken, zijn boeken met foto's een uitvinding; ze herkennen dan veel meer dan als er illustraties worden gebruikt.

- Vertel per fase van de leesontwikkeling welke boekjes favoriet zijn in de bieb of op de opvanglocatie. Welke boeken worden stukgelezen? Vergeet niet te vertellen dat de boekjes er juist zijn om stukgelezen te worden, dus ze mogen gewoon worden gebruikt en er mag op worden gesabbeld, omdat dat bij de leesontwikkeling hoort. Voor ouders is het soms een geruststelling te weten hoe vaak de boekjes worden schoongemaakt en dat het ook niet erg is als er eens een boekje stukgaat.
- Vraag aan de ouders of ze kunnen benoemen in welke fase van de leesontwikkeling hun eigen kind zit. Laat een aantal ouders vertellen. Je kunt ouders geruststellen: gelukkig zijn er geen leeftijden te koppelen aan wanneer kinderen bij de volgende fase MOETEN aankomen, en fases lopen vaak door elkaar heen. Uiteindelijk leren kinderen allemaal hoe ze een boek kunnen lezen; ieder op zijn eigen tijd!
- Laat ouders een boekje uitkiezen dat bij de leesontwikkeling van hun eigen kind past. Help eventueel als ouders het moeilijk vinden om te kiezen. Na het kiezen kun je een aantal ouders even laten vertellen waarom ze juist dit boekje kozen.

Oefenen

*Als er geen baby's aanwezig zijn bij deze activiteit, sla je dit onderdeel over en ga je gelijk door naar de afsluiting. Zijn er wel baby's aanwezig, dan is het leuk om de boekjes ook echt aan de baby's te geven en 'voor te lezen'. Heb je meerdere activiteiten achter elkaar gepland en doe je hierna ook activiteit 4, 'Met je baby op schoot'? Dan kun je het oefenen ook overslaan en direct verdergaan bij het begin.

- Laat de ouders de boekjes aan hun kind geven. De kinderen kunnen gewoon op het speelkleed blijven liggen, maar mogen ook op schoot worden genomen. Geef de ouders de opdracht om goed te kijken wat hun kind met het boekje doet. Ze hoeven zelf verder niks te doen met het boekje.
- Wissel na het lezen kort uit: wat zagen we de kinderen allemaal doen? Wat hebben ze het er druk mee! En dit lijkt gewoon spelen, maar eigenlijk zijn ze al bezig met hun leesontwikkeling.

Afsluiting

Heel veel boeken zijn bij de bibliotheek te leen, ook babyboekjes! Vraag de ouders of ze het BoekStartkoffertje kennen en geef ze zo nodig meer informatie over BoekStart en hoe ze het koffertje kunnen ophalen.

Activiteit 4: Met je baby op schoot

Hoe doe je dat nou precies, dat voorlezen aan baby's? Hoe ga je zitten? En wat doe je met een boek? In deze activiteit denken ouders na over hoe ze hun kindje op schoot nemen en over welk boek ze kiezen.

Duur: 20 minuten

* Zijn de baby's niet mee tijdens deze activiteit? Dan sla je het voorlezen over. De activiteit duurt hierdoor ook korter.

Doelen:

- ouders weten dat er verschil is tussen een 'traditionele voorleeshouding' en een voorleeshouding waarbij je je kind beter kunt zien;
- ouders weten dat ze zelf positief kunnen bijdragen aan het voorlezen door te kiezen voor een passend boekje en een houding waarin ze hun kindje goed kunnen zien.

Vorbereiding:

- zorg dat je met de ouders naar een filmpje kunt kijken; doet het geluid het ook?;
- gebruik dezelfde stapel boeken als in de activiteit 'Verschillende soorten boeken';
- zijn er baby's mee? Zorg dan voor zachte kleden waar ze op kunnen liggen;

Bij deze activiteit past de hand-out 'Voorlezen aan baby's (0 - 1 jaar)'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Introductie

Voorlezen aan je baby voelt vaak een beetje gek. Zo jong kunnen ze toch nog helemaal geen boeken begrijpen? Maar na deze activiteit weet je hoe je het toch leuk kunt hebben met een baby en een boek!

Filmfragment bekijken en bespreken

Bekijk samen het filmfragment van moeder Margreet en baby Sebas van bijna drie maanden. Sebas zit fijn bij zijn moeder en geniet zichtbaar van het lichamelijke contact en haar stem. Margreet leest twee verschillende boekjes voor. Eerst leest ze 'Kijk eens hoeveel ik van je hou' en daarna een knisperboekje van Kikker van Max Velthuis.

- Geef de ouders voordat je het fragment aanzet een kijkvraag mee: let vooral op waar Margreet en Sebas naar kijken tijdens het voorlezen. Welk boekje past beter bij Sebas? Welke verschillen zie je tussen het voorlezen van het eerste en het tweede boekje? Bekijk het filmpje met de ouders en zet het stil als ze begint te vertellen over het voorlezen.
- Nabespreking: laat de ouders vertellen wat ze zagen in het filmpje. Wat zijn de verschillen tussen de twee boekjes?
 - o Het is vaak voor ouders gelijk duidelijk dat het knisperboekje over Kikker beter past bij de ontwikkeling van Sebas. Hij kijkt langer naar de plaatjes van het knisperboekje over Kikker. Dat komt omdat jonge baby's contrasten veel beter zien dan pastelkleuren; vooral zwart-witpatronen zijn voor hen goed waar te nemen.
 - o Sommige ouders merken ook op dat Margreet tijdens het voorlezen van het Kikkerboekje veel meer kijkt naar Sebas. Als het niemand opvalt, is het goed om het zelf aan te dragen. Vraag aan de ouders waar dat aan zou kunnen liggen. Margreet kijkt tijdens het lezen van het eerste boekje vooral naar het boek. Pas aan het einde kijkt ze naar (het achterhoofd van) haar zoon. Bij het tweede boekje heeft ze Sebas anders vast; ze kan zo goed kijken naar Sebas. Zeker voor jonge kinderen is dat belangrijk. Je kunt zo beter benoemen wat je kind doet tijdens het

lezen en zien waarin je kind geïnteresseerd is of wanneer het klaar is met kijken naar een pagina. Je kunt je kindje veel beter volgen. Daarnaast heeft het boekje over Kikker geen tekst, dus hoeft Margreet niet naar de tekst te kijken en heeft ze tijd over om naar Sebas te kijken en te kunnen zien wat hem interesseert.

- Laat na het nabespreken het stukje film zien waarin Margreet vertelt over het voorlezen aan Sebas. Ze vertelt over het verschil tussen de boekjes, tussen de houdingen waarin ze voorlas en wat haar opviel tijdens het lezen.

Oefenen

Deed je hiervoor de activiteit ‘Verschillende soorten babyboeken’? Dan hebben de ouders al een boekje uitgekozen dat ze vinden passen bij de leesfase van hun kind. Anders laat je ze nu een boekje uitkiezen uit de stapel boeken die je hebt uitgezocht.

- Laat ouders nadenken over hoe ze hun kindje neerzetten bij het lezen. Laat ze in ieder geval een houding aannemen waarin ze hun kindje goed kunnen zien. Je kunt een paar verschillende manieren voordoen: je kindje in een wipstoeltje zetten en er zelf voor gaan zitten, of tegen een rugleuning zitten met je benen een beetje opgetrokken en je kindje liggend op je knieën met z’n gezicht naar je toe.
- Laat de ouders vijf minuutjes rustig samen met hun kind in het boekje kijken. Stel de ouders gerust: ze hoeven helemaal niet zo veel te doen met het boek en het mag natuurlijk altijd in je eigen thuistaal. Gewoon lekker samen kijken, misschien wat kletsen met hun kind; wat zij fijn vinden. Vraag ze vooral op te letten op wat hun kind doet. Bekijk tijdens het lezen of er ouders niet aan de slag gaan. Misschien durven ze niet zo goed? Je kunt er even heen lopen om te vragen of je kunt helpen.
- Na het voorlezen wissel je kort uit met de ouders:
 - o koos je een goed boekje uit? Waar zag je dat aan? Bij hele jonge baby’s kun je vragen of ze geïnteresseerd keken naar de inhoud van het boekje of juist helemaal niet keken. Bij oudere kindjes kun je vragen of ze goed zelf aan de slag konden met het boekje;
 - o hoe beviel de leeshouding? Wat is er fijn of niet zo fijn aan?

Afsluiting

Baby’s doen dus zelf al van alles met een boek, maar als ouder kun je ook wat bijdragen! Door het goede boek te kiezen én te zorgen dat je zo gaat zitten dat je je kind goed kunt zien.

Heel veel boeken zijn bij de bibliotheek te leen, ook babyboekjes! Vraag de ouders of ze het BoekStart-koffertje kennen en geef ze zo nodig meer informatie over BoekStart en hoe ze het koffertje kunnen ophalen.

Activiteit 5: Wat doe je met een babyboekje?

Baby’s doen zelf heel veel met een boekje als je het aan hen geeft: proeven, pakken, knijpen, gooien, etc. Wat moet je eigenlijk zelf als voorlezer dan nog met zo’n boekje doen als er nog helemaal geen verhaal in staat dat je kunt voorlezen? Veel ouders vinden het lastig om dingen te verzinnen om te zeggen en te doen bij een babyboekje. We gaan dat samen gemakkelijker maken!

Duur: 20 minuten

* Zijn de baby's niet mee tijdens deze activiteit? Dan sla je het voorlezen over. De activiteit duurt hierdoor ook korter.

Doel:

- ouders weten beter wat ze zelf kunnen doen tijdens het voorlezen: de regie bij hun kind laten, zelf benoemen wat je ziet in het boek en wat je je kind ziet doen, liedjes zingen en geluiden maken.

Vorbereiding:

- zorg dat je met de ouders naar een filmpje kunt kijken; doet het geluid het ook?;
- gebruik dezelfde stapel boeken als in de activiteit 'Verschillende soorten boeken';
- zijn er baby's mee? Zorg dan voor zachte kleden waar ze op kunnen liggen;

Bij deze activiteit past de hand-out 'Voorlezen aan baby's (0 - 1 jaar)'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Introductie

Kunnen baby's al boeken lezen? Zeker! Maar wat doe je eigenlijk met zo'n boek met een baby? Samen gaan we verschillende ideeën bedenken, zodat het straks gemakkelijker en leuker is om je baby voor te lezen.

Filmfragment bekijken en bespreken

We bekijken eerst een filmpje waarin moeder Abigail een boekje leest met David van bijna vijf maanden (filmpje 2).

- Laat de ouders tijdens het kijken vooral goed luisteren naar wat Abigail allemaal zegt tijdens het voorlezen.
- Zet het filmpje aan en stop het fragment als Abigail gaat praten over het voorlezen aan David. Vraag aan de ouders wat je Abigail hebt horen zeggen tegen David. Dat is best een heleboel, voor zo'n klein stukje voorlezen:
 - o ze benoemt de **dieren en dingen op de plaatjes**: 'Het is de egel!' Baby's begrijpen natuurlijk meestal nog maar weinig van wat je benoemt van het boek. Moet je het dan wel doen? Zeker wel! Baby's genieten enorm van je vertrouwde stem. Daarnaast hoort een baby allerlei klanken, waardoor hij gevoelig wordt voor taal;
 - o ze maakt **geluiden**: 'En die uil die deed oehoe.' Dierengeluiden maken is gemakkelijk en kinderen vinden het vaak heel erg leuk. Vooral als je het geluid nog honderd keer herhaalt; baby's vinden herhaling heerlijk vertrouwd;
 - o ze benoemt **wat er gebeurt**: wat ze David ziet doen en wat ze zelf doet: 'O, effe proeven, mmm even in je mond, hè? Het maakt geluid, hè?' en 'O, daar viel die, pakt mama 'm weer voor jou';
 - o ze **moedigt David aan**. Ze houdt het boekje vlak voor zijn neus en zegt: 'Kijk 's';
 - o ze benoemt wat David misschien **denkt**: 'Oh, en het smaakt lekker!' en 'De uil is leuker.'
- We zagen net dat dat Abigail David helemaal zijn eigen gang laat gaan met het boekje. Hij mag zelf bepalen wat hij met het boekje doet en ze volgt hem helemaal. Ze benoemt ondertussen wel

dingen die ze zelf in het boekje ziet, ze benoemt wat er gebeurt, ze maakt geluiden en moedigt David aan. Wie doet er zelf nog weleens iets anders met een boekje dat je hier niet ziet gebeuren? Laat een paar ouders vertellen. Komt niemand met aanvullingen, dan kun je zelf ook aanvullen:

- o liedjes zingen bij plaatjes uit het boek: 'Schaapje, schapje, heb je witte wol?';
 - o uitgebreider vertellen: vertel over hoe het dier er precies uitziet, hoe het voelt, waar het woont, wat het eet, etc. Je kind snapt er nog weinig van, maar vindt het wel machtig interessant;
 - o tekst uit het boekje voorlezen. In sommige babyboekjes staat tekst, bijvoorbeeld op rijm. Kinderen vinden het ritme van de tekst vaak heerlijk, dus lees ook gerust de tekst voor. Als je de kans krijgt, want ze houden misschien nog wel meer van lekker zelf knisperen.
- Bekijk met de ouders het fragment waarin Abigail vertelt over het voorlezen aan David.

Oefenen

Nu gaan de ouders zelf oefenen. Laat ze een boekje uitkiezen uit de stapel. Leg uit dat ze de regie over het boekje zo veel mogelijk bij het kind laten en dat ze zelf vooral kunnen benoemen wat ze zien gebeuren. Om een keer te proberen of dat bij hen past. Laat ze even vijf minuten voorlezen. Nabespreken: vraag hoe het benoemen van wat je ziet is bevallen. Vond je het moeilijk? Vond je het leuk? Was het anders voorlezen dan je gewend bent? Hoe vond je kind het?

Afsluiting

Voorlezen is op deze leeftijd dus al heel goed mogelijk en je kunt best veel met babyboekjes! Het belangrijkste is dat het voorleesmoment gezellig en knus is met je kind. Het voorleesmoment is uitermate geschikt om in deze drukke tijden met een volle wasmand en een 'ontploft' huis even rustig contact te maken met je kind en gewoon gezellig samen te zijn. Om samen gekke geluidjes te maken en te kijken wat je kind allemaal zelf met een boekje uitvogelt.

Is er binnenkort een leuke activiteit in de Bibliotheek? Vergeet de ouders er niet voor uit te nodigen. Willen ouders nog meer weten? Verwijs ze dan naar de Boekstartwebsite of de -app. Hopelijk hebben de ouders tijdens deze activiteiten plezier gehad met hun baby!

Activiteiten voor ouders met dreumesen (en stiekem ook voor peuters)

Kinderen zijn volop met hun ontwikkeling bezig, elke minuut. Ze leren ongelooflijk veel nieuwe woorden, zijn van nature enorm nieuwsgierig, leren steeds meer van hun omgeving kennen en houden bijna allemaal van boeken. Hoe kun je dreumesen zo goed mogelijk begeleiden bij hun ontwikkelingen?

In activiteit 6, 'Actief met een boek', ga je met ouders nadenken over hoe je je kind zelf kunt laten meedoen met een boek. Uitermate geschikt voor dreumesen die (nog) niet zo lang kunnen stilzitten, maar stiekem ook voor peuters. Bij activiteit 7, 'Zingen!', maken ouders kennis met de meertalige liedjes van de Voorleestrom en geef je ze inspiratie om lekker te zingen en te bewegen met hun kind.

Deze activiteiten zijn speciaal gericht op dreumesen, maar ook leuk voor ouders met peuters! Het is leuk als er kinderen bij zijn; dan kun je lekker samen zingen en bewegen bij een boek. Zijn er geen kinderen mee, dan is dit soms juist ook wel lekker rustig voor ouders. Er staan bij elke activiteit suggesties voor als er geen kinderen meekomen.

Activiteit 6: Actief met een boek

Voorlezen aan dreumesen is best ingewikkeld. Ze zijn actief, ze willen veel zelf doen en veel bewegen. Hoe doe je dat? Welke boeken zijn geschikt? En wat is een goede plek of houding om dit te doen?

Duur: 25 minuten

Doelen:

- ouders weten welke boeken geschikt zijn voor hun (beweeglijke) dreumes;
- ouders weten wat ze kunnen doen als ze een beweeglijk kind willen voorlezen.

Vorbereiding:

Neem een stapel dreumesboeken mee die interactie uitlokken.

- Boeken waarbij je opdrachtjes uitvoert, bijvoorbeeld de serie van Jörg Mühle 'Nog even ...', of 'Ssst! De tijger slaapt' van Britta Teckentrup.
- Boeken waarbij bewegingen centraal staan, bijvoorbeeld 'Van top tot teen' van Eric Carle.
- Boeken met flapjes om aan te trekken of onder te kijken.
- Liedjesboeken (bijvoorbeeld van Mies van Hout 'Slaap kindje, slaap' of 'Poesje mauw').
- Boeken met knopjes met geluiden (bijvoorbeeld van Olivier Dunrea 'Gonnie zegt... gak!').
- Pak ook een aantal gewone boeken erbij; ook daarmee kun je vaak wel iets verzinnen om erbij te doen.

Zorg dat je een filmpje kunt kijken; is er een internetverbinding? En doet het geluid het?

TIP: maak foto's of scans van de boeken die je voorleest. Die kun je op een scherm laten zien, terwijl je uit het boek voorleest.

Bij deze activiteit passen de hand-outs 'Voorlezen aan kinderen van 1 - 2,5 jaar' en/of 'Lekker kletsen met je peuter (2,5 - 4 jaar)'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Introductie

Kleine kinderen vinden stilzitten vaak nog ontzettend moeilijk. Geef ze eens ongelijk. Stil op schoot naar een verhaal luisteren is voor dreumesen nog echt een te ingewikkelde opgave. Maar hoe zorg je er dan toch voor dat je kunt voorlezen? Laat je kind lekker bewegen! In deze activiteit gaan we bekijken hoe je dat kunt doen.

Filmfragment bekijken en bespreken

Bekijk met de ouders het filmpje van Michiel en Evelyn. Michiel heeft moeite om zijn beweeglijke dochter voor te lezen. Ze wiebelt overal heen. Bespreek het filmpje na. Is dit herkenbaar voor jullie? Wat herkennen jullie dan? Hoe gaat dit bij jullie thuis?

Vertel de ouders over beweeglijke kinderen. Het is echt niet erg als je kind niet stilzit tijdens het lezen. Gebruik zo nodig de theorie in het kader. Zijn er kinderen bij? Hou het dan kort.

Theorie: beweeglijke kinderen

Het is goed om mee te gaan in de beweeglijkheid van je kind. Geef hier de ruimte voor en ga er niet tegenin. Soms kan het heel goed passen bij een voorleesmoment, als je er een geschikt boek voor hebt. Maar soms gaat het ook helemaal niet samen. Dat is niet erg; ga dan gewoon spelen met je kind en probeer het voorlezen op een later moment opnieuw.

Sommige kinderen zijn beweeglijk, maar dat betekent niet meteen dat ze afgeleid zijn of niet naar je luisteren. Soms hebben ze die beweging in hun lijf juist nodig om zich ergens op te kunnen concentreren.

Kinderen leren op verschillende manieren: door te luisteren, te kijken, maar ook door te doen. Speel dus gerust iets na wat je in een boek ziet. Bijvoorbeeld bewegingen (rennen, springen, huppelen), handelingen (eten koken, aankleden, tandenpoetsen) of sociale reacties (blij zijn, schrikken, boos worden).

Als je ergens een beweging of een geluid bij maakt, onthouden de kinderen dingen beter. De informatie komt op verschillende manieren binnen, waardoor die beter blijft hangen.

Voordoen

Lees zelf als voorbeeld voor uit een paar verschillende soorten boekjes, bijvoorbeeld:

- uit een boek waarin je gemakkelijk dingen in het verhaal kunt 'doen' als kind, zoals 'Nog even

mijn haartjes wassen' van Jörg Mühle. Hierin staat de interactie al opgeschreven: de kinderen moeten verschillende dingen doen om te zorgen dat het kleine konijntje weer helemaal schoon en droog wordt;

- uit een boek waarin beweging centraal staat, bijvoorbeeld 'Van top tot teen' van Eric Carle. Daar in doen de dieren van alles met hun lichaam en de kinderen kunnen dat ook proberen. Doe het zelf voor en laat de kinderen meedoen;
- uit een boek met flapjes of met knopjes. In 'Hoe doet dit dier? Stamp! Stamp!' zit achter elk flapje een andere dinosaurus die spannende geluiden maakt. Lekker samen stampen en brullen! 'Het lichaam' van Nathalie Choux is een schuifboekje: met je vinger kun je steeds iets verschuiven, waardoor er iets gebeurt: het kindje gaat opeens heel raar kijken, of de kindjes klimmen met hun sterke benen op het klimrek;
- uit een boek met liedjes, bijvoorbeeld 'Op een grote paddenstoel' van Mies van Hout. Zing samen met de kinderen (en de ouders) de liedjes en bekijk de plaatjes. Benoem alles wat je in het liedje hoort ook op plaatjes. Vertel dat er vaak ook een cd bij zit die je kunt opzetten, waardoor de ouders gewoon kunnen meezingen. Activiteit 7 gaat dieper in op liedjes zingen met kinderen.

Bespreek met de ouders wat ze hebben gezien. Wat valt ze op aan de reacties van hun eigen kind? Wat zouden ze zelf ook weleens willen uitproberen?

Niet altijd lukt het je om een groep dreumesen mee te krijgen in het voorlezen; benoem dat ook. Het is zo fijn voor ouders om te zien dat ook iemand anders het soms moeilijk vindt om kinderen erbij te betrekken: het stelt ze gerust.

Oefenen

Als er nog tijd en animo is, laat de ouders het dan zelf uitproberen met hun kind. Laat ze een boek kiezen uit de stapel die je bij je hebt.

Afsluiting

Het is een uitdaging om ook met een heel beweeglijk kind de rust te bereiken om samen een boek te lezen of te bekijken. Maar het kan! Het is even zoeken naar de juiste boeken, of de juiste aanpak. In de bibliotheek zijn heel veel verschillende boeken te leen. Je kunt de mensen in de Bibliotheek om hulp vragen als je de boeken met liedjes of knopjes of opdrachtjes niet kunt vinden.

Activiteit 7: Zingen met je kind

Kinderen houden al heel vroeg van muziek, zelfs in de buik al. Dreumesen en peuters kunnen enorm genieten van samen liedjes zingen en dansen. Maar voor veel ouders is het lang geleden dat ze zelf zongen, als ze dat al gedaan hebben. Welke liedjes zijn leuk om met je kind te zingen? En waar vind je die? En hoe pak je dat aan: samen zingen en dansen?

Duur: 20 minuten

Doelen:

- ouders weten welke liedjes geschikt zijn om samen te zingen en op te dansen;

- ouders weten waar ze liedjes kunnen vinden en kennen een aantal mooie boekjes met liedjes;
- ouders maken kennis met de meertalige Voorleestrom.

Vorbereiding:

Zet het filmpje van de 'Voorleestrom met bewegingen' alvast klaar. Je vindt het filmpje hier. Zoek daarnaast op internet een aantal liedjes op die je aan de ouders wilt laten horen en zet deze alvast klaar. Je kunt YouTube gebruiken, maar mocht je bekend zijn met Spotify, dan is het erg leuk om ouders te laten zien dat daar heel veel kwalitatief goede liedjes op te vinden zijn. Laat in ieder geval één filmpje met beeld zien en zoek één liedje waar geen beeld bij zit. Dan kun je ouders het verschil laten zien. Zoek ook een paar boeken waar liedjes bij horen, bijvoorbeeld de boeken van Gonnie en Gijse of de liedjesboeken van Mies van Hout. Zorg dat er een internetverbinding is en dat het geluid het doet.

Bij deze activiteit past de hand-out 'Zingen met je kind'. Wil je deze uitdelen? Kopieer genoeg exemplaren.

Kijken en meedoen met de Voorleestrom

Kinderen kunnen enorm genieten van muziek en zingen. Vertel dat je een voorleesliedje heb meegenomen en dat we samen een filmpje gaan kijken en mee gaan doen. Laat ze het filmpje zien en doe zelf mee met de bewegingen. Kun je de ouders en kinderen mee laten doen? Ze mogen natuurlijk ook gewoon kijken. Zijn er geen kinderen mee, laat de ouders dan kijken naar wat de kinderen in het filmpje doen tijdens het zingen en bespreek dat na afloop.

Vraag de ouders of zij ook weleens zingen met hun kinderen. Welke liedjes? En in welke taal? Laat de ouders kort vertellen. Of nog leuker: laat ze het voordoen samen met hun kind! Zijn er geen kinderen bij, dan kun je hier langer op ingaan en vragen of ze zich nog liedjes herinneren van vroeger. Zong er iemand slaapliedjes voor je? Weet je nog hoe ze gingen? Zing jij ze ook weleens voor je eigen kinderen? Heb je veel tijd, dan zou je de liedjes kunnen opzoeken op YouTube, samen met de ouders. Wie weet staan ze erop!

Heb je een groep met ouders van wie het Nederlands niet hun moedertaal is, inventariseer dan welke talen er gesproken worden. De Voorleestrom is namelijk in elf verschillende talen opgenomen! Spreken er ouders Fries, Engels, Turks, Arabisch, Tamazigh/Berbers, Pools, Tigrinya, Spaans of Mandarijn? Dan is het liedje ook in hun taal opgenomen. Je vindt ze op <https://www.boekstart.nl/voorleestrom/> of op Spotify. Luister met de ouders naar (een deel van) de liedjes. Weten jullie de gebaren nog die erbij horen?

Belang van liedjes zingen

Vaak kunnen ouders wel bedenken waarom het belangrijk is om met muziek bezig te zijn, maar is het toch leuk om het nog even kort met elkaar uit te wisselen. Samen weet je meer! Vraag ouders om te vertellen waarom zij denken dat het goed is om met je kind te zingen. Vul zelf aan, mocht dat nodig zijn.

Als er kinderen bij zijn, kun je dit onderdeel beter overslaan. Ga je de hand-out uitdelen, dan kun je kort vertellen dat daarop staat waarom liedjes zingen goed is voor je kind.

Negen dingen die je oefent als je liedjes zingt

1. Woordenschat: kinderen gebruiken nieuwe woorden en begrippen.
2. Taalontwikkeling: je leert goed luisteren naar verschillende klanken en tonen.
3. Geheugen: je moet teksten en melodieën onthouden.
4. Hersenen: als je zelf muziek maakt, gebruik je beide hersenhelften.
5. Motoriek: je kunt vaak niet stil blijven staan en je danst en beweegt!
6. Sociaal-emotionele ontwikkeling: je doet het vaak samen!
7. Ontspanning: het helpt je om vrolijk te worden en soms zelfs om verdriet te verwerken.
8. Structuur in de dag: in de kinderopvang en op de voorschool gebruiken ze vaak liedjes die helpen bij de overgang van de ene activiteit naar de andere: als er wordt opgeruimd, als je gaat eten, etc. Thuis kan dat ook goed werken!
9. Heel verantwoord dus, dat zingen en dansen. Maar de belangrijkste reden: het is gezellig. Je hebt fijn contact met elkaar en maakt samen plezier!

Waar vind je leuke liedjes voor jonge kinderen?

Luister (of bekijk) samen een paar leuke liedjes die fijn zijn om samen te zingen. Kies in ieder geval één filmpje met muziek én beeld, en één filmpje waarbij je alleen de muziek hoort. Vertel de ouders dat liedjes met filmpjes heel leuk zijn. Je kind is dan misschien nog meer betrokken bij het liedje. Maar dat het ook kan zorgen dat je kind afgeleid is door het beeld en het daardoor minder goed kan luisteren. Het ene is niet beter dan het andere, maar als ouder kun je kiezen wat je fijner vindt. En natuurlijk kun je het afwisselen. Laat ook een aantal boeken zien waarbij liedjes horen. Samen in een boek kijken én liedjes zingen is natuurlijk dubbel feest!

Tips voor leuke liedjes die je kunt vinden op YouTube of Spotify*

Nederlandse kinderliedjes die vaak worden gezongen

- Mies van Hout maakte prachtige prentenboeken bij kinderliedjes, bijvoorbeeld 'Poesje mauw', 'Daar buiten loopt een schaap' en 'Op een grote paddenstoel'. De boeken hebben prachtige prenten met veel details, waar steeds weer dingen in te ontdekken zijn. De liedjes zijn gezongen door Fay Lovsky. 'Daar buiten loopt een schaap' staat op YouTube*. Zoek op 'Mies van Hout Daar buiten loopt een schaap'. Op Spotify vind je alle liedjes van haar prentenboeken onder de naam 'Ozewiezewoze'. Zoek op 'Fay Lovsky Ozewiezewoze'.
- Ageeth de Haan maakte lieve versies van de meestgebruikte liedjes op Nederlandse crèches. Zoek op YouTube en op Spotify op 'Bijt ie in je bil'. Er zitten geen filmpjes bij. De liedjes zijn ook verschenen in een boek met cd met prachtige platen van knipkunstenares Geertje Aalders.
- Minidisco heeft leuke filmpjes waarin je kinderen de liedjes ziet zingen. Zoek op YouTube op 'liedjes crèche minidisco'. De uitvoering van de liedjes is wel wat druk.
- Juf Roos heeft ook veel populaire liedjes gezongen. Op YouTube kun je de kleine filmpjes bekijken waarin het verhaaltje van het liedje wordt uitgebeeld. Zoek op 'Juf Roos liedjes'. Op Spotify kun je de liedjes vinden zonder beeld. Zoek op 'Juf Roos'.

- Sesamstraat heeft filmpjes gemaakt bij klassieke kinderliedjes. Deze zijn te bekijken op YouTube. Zoek op 'sesamstraat klassieke kinderliedjes'.

Onbekendere liedjes die leuk zijn om samen te zingen (en niet te ingewikkeld)

- Bij de boeken van Gonnie (van Olivier Dunrea) heeft Ageeth de Haan mooie, simpele liedjes gemaakt. De liedjes zijn niet te lang en je kunt ze goed meezingen als je ze vaker hoort. De muziek is te beluisteren op YouTube. Zoek op 'Gonnie en vriendjes'.
- Prachtige, simpele en grappige liedjes over allerlei dieren staan in het boek 'Diereliederliedjes' van Erik van Os en Elle van Lieshout. In het boek zit een cd, maar de muziek staat helaas niet online.
- Jan Smit en zijn zus Monique maakten grappige nieuwe kinderliedjes. Zoek op YouTube en op Spotify op 'Monique Smit 2 kleine kleutertjes'.

Op Spotify vind je veel leuke kindermuziek die misschien te ingewikkeld is om snel mee te zingen, maar die wel fijn is om naar te luisteren

- 'Trapperdetrap' is een leuke serie cd's van Thijs Borsten met lekkere muziek en uitgebreidere teksten.
- 'Waarom? Daarom!' is een fijne cd met grappige teksten voor kinderen en hun ouders. Met bijbehorend boek met uitgebreide plaatjes.
- In de boeken over Dierendorpje staan ook veel liedjes. De boeken zijn geïllustreerd door Gitte Spee en de liedjes gezongen door Kim-Lian van der Meij. Ze zijn op YouTube en Spotify te vinden. Zoek op 'Dierendorpje'.
- De albums van Ageeth de Haan zijn een aanrader: fijn en rustig om op te zetten als je kind lekker zelf aan het spelen is.

* YouTube en Spotify zijn voortdurend in beweging: wat er nu op staat, hoeft er morgen niet meer op te staan. Het kan zijn dat het materiaal waar we naar verwijzen niet meer te vinden is.

Samen zingen: tips?

Zijn ouders op zoek naar tips hoe ze samen met hun kind kunnen zingen en van muziek kunnen genieten? Dan kun je ze deze tips meegeven:

- Denk je dat je niet kunt zingen? Dat geeft helemaal niet: dat zal je kind helemaal niet eens opvallen. Als je er maar plezier in hebt! En wie weet wordt je er wel beter in als je veel samen met je kind oefent.
- Snap je de tekst niet helemaal? Veel liedjes kun je googelen; dan zie je de tekst en kun je de moeilijke woorden opzoeken. Maar ook zonder dat je weet wat ze precies betekenen kun je heerlijk samen liedjes zingen. Veel Nederlandse kinderliedjes betekenen niet echt iets.
- Er zijn veel liedjes over dieren in het Nederlands. 'Poesje mauw', 'Een koetje en een kalfje', 'Boer, wat zeg je van mijn kippen?'. Ga je naar de kinderboerderij of lees je een boek met veel dieren erin, zing er dan eens een liedje bij! Wedden dat je kind dat zelf ook gaat doen?
- Gaan jullie een nieuw liedje zingen? Luister dan lekker vaak naar de muziek en de tekst, dan leren jullie het samen!
- Doe eens een gek dansje dat jullie zelf verzinnen. Misschien kunnen jullie gebaren bedenken bij de liedjes die jullie leuk vinden?

- Heb je een andere moedertaal dan het Nederlands? Zoek op internet naar liedjes in je eigen taal: tweetaligheid is juist goed!
- Kindermuziek werkt vaak rustgevend: kinderen kunnen fijner zelf spelen als er een rustig muziekje aanstaat.
- In de bibliotheek kun je ook muziek-cd's lenen (mocht je nog een cd-speler hebben) en er zijn ook prentenboeken waar liedjes bij horen. Dan kun je én lezen én zingen: dubbel leuk.

Afsluiting

Samen zingen en dansen is dus niet alleen leuk en gezellig, maar ook heel goed voor de ontwikkeling van je kind. Vraag de ouders welke liedjes zij thuis nog weleens willen luisteren en wens ze veel plezier!

Voorlezen aan baby's: 0 - 1 jaar

Baby's houden van boeken! Misschien niet zoals je het voor je ziet: dat je rustig een boekje voor kunt lezen en dat je baby naar het verhaal luistert. Maar het is belangrijk dat baby's al vroeg boeken leren pakken, voelen en proeven. Grote kans dat ze boeken dan leuk blijven vinden!

TIPS

- Ga lekker languit op de bank liggen met je kindje; zet je kindje op je buik met zijn rug tegen je knieën aan, zodat je zijn gezicht kunt zien. Je kunt dan precies zien waar je kindje naar kijkt en wanneer het klaar is met kijken.
- Houd het boekje goed stil en laat je baby rustig kijken; dat helpt hem om te focussen.
- Kijk wat je kindje met het boek doet en geef daar woorden aan: 'Oh, je pakt het boek vast! En boem, daar valt 't op de grond!'
- Benoem dingen die je in het boekje ziet, maar probeer ook nog van alles eromheen te vertellen: 'Kijk, een koe. Hij is zwart met wit en als je hem aait is ie heel zacht en warm. Hij heeft ook een natte neus en een glibbertong. Hij woont vaak in een stal of in de wei en hij eet daar lekker gras en hooi.' Je kind snapt er nog weinig van, maar vindt het wel machtig interessant om naar je te kijken als je tegen hem praat.
- Maar de belangrijkste tip: maak het voorleesmoment gezellig en knus samen met je kind.

Wat zijn leuke boeken voor baby's?

Kies voor jonge baby's boeken met duidelijke kleuren, bijvoorbeeld zwart-witboekjes.

Kies boekjes van stof die lekker knisperen of plastic badboekjes, want baby's lezen boeken ook met hun mond, handjes en oren! Boeken met dikke kartonnen bladzijdes zijn handig zijn voor kinderen die zelf willen oefenen met bladzijdes omslaan.

In de Bibliotheek zijn heel veel babyboekjes te leen. Lid worden van de bieb is trouwens helemaal gratis. En babyboekjes worden schoongemaakt als ze zijn uitgeleend, dus je kind mag er lekker op kauwen. Goed voor de leesontwikkeling. Ken je het BoekStartkoffertje? Dat is een koffertje dat je gratis kunt ophalen bij de bibliotheek, als je baby lid wordt. Met gratis boek. Veel leesplezier!

Wil je nog meer boeken- en voorleestips? Download de BoekStartApp! Daar kun je op leeftijd zoeken naar de leukste boeken.

Voorlezen aan kinderen van 1 - 2,5 jaar

Kinderen van 1 - 2,5 jaar zijn vaak actief, ze willen veel zelf doen en kunnen zich nog niet zo lang achter elkaar op één ding concentreren. Maar ze houden bijna allemaal van boeken!

TIPS

- laat je kind lekker bewegen bij een boek! Als kinderen niet kunnen stilzitten, betekent dat niet dat ze afgeleid zijn of niet naar je luisteren. Soms hebben ze die beweging in hun lijf juist nodig om zich ergens op te kunnen concentreren;
- speel iets na wat je in een boek ziet. Bijvoorbeeld bewegingen (rennen, springen, huppelen), handelingen (eten koken, aankleden, tandenpoetsen) of sociale reacties (blij zijn, schrikken, boos worden);
- lukt het je kind niet om zich te concentreren op een boek? Geeft niks, ga gewoon lekker iets anders doen met je kind en probeer het voorlezen op een later moment opnieuw.

Wat zijn leuke boeken voor dreumesen?

Boeken waar je iets mee kunt doen, zijn populair bij dreumesen. Boekjes met flapjes en knopjes of gaatjes naar de volgende bladzijde!

- In het boekje 'Van hond tot huis - eerste woordjes' kun je door een gaatje naar de volgende bladzijde kijken.
- In het boekje 'Hoe doet dit dier? Stamp! Stamp!' zit achter elk flapje een andere dinosaurus die spannende geluiden maakt. Lekker samen stampen en brullen!
- 'Het lichaam' van Nathalie Choux is een schuifboekje. Met je vinger kun je steeds iets verschuiven, waardoor er iets gebeurt: het kindje gaat opeens heel raar kijken, of de kindjes klimmen met hun sterke benen op het klimrek!

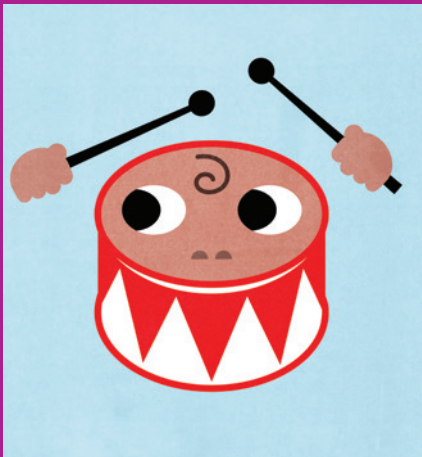
Wil je nog meer boekentips? Download de BoekStartApp! Daar kun je op leeftijd zoeken naar de leukste boeken!

Zingen met je kind!

Zingen met je kind is leuk én het helpt voor de taalontwikkeling. Denk je dat je niet kunt zingen? Dat geeft helemaal niet; dat zal je kind helemaal niet eens opvallen. Als je er maar plezier in hebt!

Negen dingen die je oefent als je liedjes zingt

1. Woordenschat: kinderen gebruiken nieuwe woorden en begrippen.
2. Taalontwikkeling: je leert goed luisteren naar verschillende klanken en tonen.
3. Geheugen: je moet teksten en melodieën onthouden.
4. Hersenen: als je zelf muziek maakt, gebruik je beide hersenhelften.
5. Motoriek: je kunt vaak niet stil blijven staan, je danst en beweegt!
6. Sociaal-emotionele ontwikkeling: je doet het vaak samen!
7. Ontspanning: het helpt je om vrolijk te worden en soms zelfs om verdriet te verwerken.
8. Structuur in de dag: in de kinderopvang en op de voorschool gebruiken ze vaak liedjes die helpen bij de overgang van de ene activiteit naar de andere: als er wordt opgeruimd, als je gaat eten, etc. Thuis kan dat ook goed werken!
9. Heel verantwoord dus, dat zingen en dansen. Maar de belangrijkste reden is dat het gezellig is. Je hebt fijn contact met elkaar en maakt samen plezier!

TIPS

- Er zijn veel liedjes over dieren in het Nederlands. 'Poesje mauw', 'Een koetje en een kalfje', 'Boer, wat zeg je van mijn kippen?'
- Heb je zelf een andere moedertaal dan het Nederlands? Zing ook vooral in die taal: tweetaligheid is goed voor kinderen. Ken je het voorleesliedje 'De Voorleestrom' al? Dat is gemaakt in heel veel verschillende talen. Je kunt ze luisteren op YouTube: zoek op 'Voorleestrom'.
- Doe eens een gek dansje. Misschien kunnen jullie gebaren bedenken bij de liedjes die jullie leuk vinden?
- In de Bibliotheek kun je ook muziek-cd's lenen (mocht je een cd-speler hebben) en er zijn ook prentenboeken waar liedjes bij horen. Dan kun je én lezen én zingen; dubbel leuk.

Waar vind je leuke liedjes?

Op YouTube en op Spotify staan heel veel leuke liedjes. Het voorleesliedje 'De Voorleestrom' staat er in elf talen op! Zoek op YouTube eens op 'Juf Roos', 'Ageeth de Haan' of 'Dierendorpje'. Heb je Spotify? Zoek dan de BoekStart-afspeellijst op 'Zingen met je baby'. Of zoek eens naar de albums 'Bijt ie in je bil', 'Ozewiezewoze' of 'Trapperdetrap'.

Lekker kletsen met je peuter (2,5 - 4 jaar)

Peuters zeggen vaak 'nee', maar dat is gelukkig niet het enige woord dat ze kennen. Ze zijn zo heerlijk aan het kletsen, steeds meer en meer. Leuk en belangrijk om juist in deze leeftijd veel samen met je kind te doen. Boeken zonder tekst erin zijn top voor peuters! En ook tijdens tekenspelletjes kun je goed kletsen met je kind.

TIPS

- Er zijn heel veel mooie boeken waar geen woorden in staan: dat zijn fijne boeken voor peuters. Spreek je thuis nog meer talen dan alleen Nederlands? Deze boeken kun je supergemakkelijk voorlezen in je eigen taal!
 - Als de woordenschat van je kind nog niet zo groot is: je kind wijst iets aan en jij benoemt wat het is. Je kunt er extra bij vertellen: waar gebruik je het voor, wat voor geluid maakt het, waar zie je het, etc.
 - Stel vragen die je kind uitdagen tot vertellen over de plaatjes. Wat doen die dieren daar op dat dak, denk je? En waar zit de rode ballon aan vast?
- Bijna alles maakt een geluid. Kunnen jullie de geluiden nadoen van de dingen die je ziet? Of raden: iemand maakt een geluid en de ander zoekt in het boek naar wat het geluid zou kunnen maken.
 - Speel het spelletje 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is ...' Noem een kleur en zoek iets in het boek met die kleur en laat je kind raden wat jij in je hoofd had.

Wat zijn leuke boeken zonder tekst voor peuters?

De medewerkers van de Bibliotheek kunnen je helpen bij het zoeken van leuke boeken. Wil je zelf zoeken? Kijk dan uit naar bijvoorbeeld 'Picknick met taart' of 'Waar is de taart?' van Thé Tjong-Khing, 'Monkie' van Dieter en Ingrid Schubert, 'De gele ballon' van Charlotte Dematons, 'De vrolijke vier seizoenen' van Rotraut Susanne Berner.

Wil je nog meer boekentips? Download de BoekStartApp!

Tekenspelletje voor thuis

Pak een wit papiertje en kleurpotloden. Teken een cirkel op het papier. Vraag aan je kind wat dit zou kunnen worden: is het een hoofd van een mannetje? Of een bal? Of een robot? Of ... Je kind mag bedenken wat het gaat worden. Kunnen jullie de tekening samen afmaken? Klets tijdens het tekenen met je kind. Vraag af en toe wat het aan het maken is, benoem wat er al getekend is en bedenk samen wat er misschien nog bijgetekend kan worden. Je kunt ook beginnen met een vierkant of een lijn of een driehoek of een losse krabbel. Veel plezier!

Meertaligheid en boeken voorlezen

Sommige mensen zien meertaligheid als iets vervelends: ze denken al snel dat meertalige kinderen een taalachterstand hebben. Maar is dat zo? Nee, natuurlijk niet!

Meertaligheid heeft vooral voordelen:

- je hersenen ontwikkelen zich beter; je moet steeds wisselen tussen verschillende talen en daar blijven je hersenen lenig van;
- kinderen leren sneller technisch lezen; ze kunnen gemakkelijker letters omzetten naar klanken;
- meertalige kinderen leren sneller nog een nieuwe taal erbij;
- meertalige kinderen leren vaak meer van twee culturen, wat heel verrijkend is;
- meertalige kinderen hebben later betere kansen op een baan, omdat meer talen spreken in veel beroepen belangrijk is en ze ook in andere landen kunnen gaan werken.

Lekker voorlezen in de taal van je hart

Maar kinderen moeten toch ook Nederlands leren? Ja, dat klopt. Maar je thuistaal is juist ook heel belangrijk voor het leren van Nederlands. Hoe beter je kind jullie thuistaal kent, hoe gemakkelijker het ook het Nederlands goed zal leren. Voorlezen of praten bij het voorlezen mag dus ook altijd in je eigen taal. Juist goed!

Heeft de Bibliotheek dan ook kinderboeken in het Arabisch of Turks of Mandarijn of alle andere moedertalen? Nee, vaak niet. Je kunt veel Nederlandse boeken ook in je eigen taal gebruiken: vertel het verhaal in je eigen taal, of vertel over de plaatjes en verzin je eigen verhaal. Mooie prentenboeken zonder tekst zijn daar heel geschikt voor! De medewerkers van de bibliotheek helpen je graag zoeken naar deze boeken.

Wist je dat lid worden van de bieb voor kinderen helemaal gratis is? En ken je het BoekStartkoffertje? Dat is een koffertje dat je gratis kunt ophalen bij de Bibliotheek, als je kind lid wordt. Wil je nog meer voorleestips? Download de BoekStart-app!

Bevindingen pilot Voor jou en je kind! - BoekStart

Op vier plekken in Nederland waren pilotbijeenkomsten gepland om het materiaal te testen en verschillende vormen van bijeenkomsten uit te proberen. De pilotlocaties waren: Eindhoven, Waalwijk, Drachten en Vianen.

Inhoud

De pilot Voor jou en je kind!- BoekStart bestond uit het organiseren van 3 bijeenkomsten voor laagtaalvaardige ouders met kinderen in de leeftijd van 0-3 jaar. Deze ouders gingen tijdens de bijeenkomsten aan de slag met het ontwikkelde materiaal over (voor)lezen, zingen, spelen en praten met hun kinderen. Met als doel ouders praktisch tips aanreiken, zodat zij de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Daarnaast willen we ook ouders bekend maken met de Bibliotheek en ouders bewust maken van hun eigen taalniveau.

Algemeen

De 4 verschillende pilotlocaties zijn allemaal anders te werk gegaan. Er zijn bijvoorbeeld twee locaties geweest die de bijeenkomsten hebben gekoppeld aan een andere activiteit. Bijvoorbeeld aan een speelinloop bij een kinderdagverblijf. Of in samenwerking met Wapperkids (gebarentaal) en Muziek op Schoot zijn er bijeenkomsten gehouden in de bibliotheek. De andere locaties hebben de activiteit als een op zichzelf staande activiteit in de bibliotheek gehouden. Op alle vier locaties zijn de BoekStartCoaches de personen geweest die de bijeenkomsten hebben voorbereid en begeleidt. De werving van deelnemers is door de pilotlocaties op de volgende mogelijke manieren aangepakt:

- BoekStartCoach nodigt ouders uit zie ze op het consultatiebureau tegen komt en geeft flyer mee
- Via bestaande clubs (mamacafé, zwangerschapsbijeenkomsten, e.d.) mensen informatie geven en uitnodigen
- Flyers uitdelen in de Bibliotheek
- Poster ophangen (uitvergrootte flyer) in de bibliotheek
- VVE aanschrijven en vragen of zij ouders willen wijzen op de bijeenkomsten
- Ouders met kinderen in de leeftijd 0-3 jaar die lessen volgen via het Taalhuis uitnodigen
- De voorlezers van de VoorleesExpress vragen of ze ouders willen informeren en uitnodigen voor de bijeenkomsten
- Persbericht in lokale krant geplaatst
- Oproep op sociale media (Facebook, twitter, Instagram)
- Collega's informeren over de bijeenkomsten en zorgen dat zij ook de informatie op allerlei mogelijke manier verspreiden

Materiaal

3 van de vier pilotlocaties vonden het geleverd materiaal mooi aansluiten bij de doelgroep: laagtaalvaardige ouders. Hun algemene bevindingen van het materiaal waren:

- Het materiaal is een mooie aanvulling op het gehele BoekStart aanbod
- Het is duidelijk, flexibel in te zetten en laagdrempelig

De inhoudelijke aanbevelingen zijn meegenomen en verwerkt in de definitieve versie.

Voorbeeld opzet en uitvoering bijeenkomst Voor jou en je kind! - BoekStart

In Vianen organiseerde de bibliotheek in samenwerking met Wapperkids (2 bijeenkomsten) en in samenwerking met Muziek op Schoot (1 bijeenkomst) in de bibliotheek. Zij nodigden gericht ouders uit via het Taalhuis, de VoorleesExpress, via de BoekStartcoach op het consultatiebureau, deelden flyers uit en hingen een poster op. Zij zetten een oproep op social media en de lokale krant via een persberichtje. Voorafgaande aan de bijeenkomst zocht de BoekStartcoach 1 à 2 oefeningen uit. Ze zetten alle benodigheden klaar. Na 1 of twee oefeningen gedaan te hebben, nam de gebarentaalspecialist of de Muziek op School begeleider het over voor ook een oefening. Na afloop nam de BoekStartcoach de ouders mee door de bibliotheek voor een rondleiding en bezochten ze de BoekStarthoek. De bijeenkomsten duurden ongeveer 45-60 minuten per keer. Er waren in totaal 16 ouders die een bijeenkomst hebben bijgewoond, waarvan 14 moeders, 1 vader en 1 oma.

Wat zorg voor een succesvolle bijeenkomst?

- Uit de pilot is gebleken dat samenwerking succesvol is. Zowel in de voorbereiding (werving) als de uitvoering. Samenwerking wat betreft werving: contact zoeken met VVE locaties, jeugd-verpleegkundigen op het consultatiebureau, enz. door naar buiten te treden en meer mensen te betrekken bij de bijeenkomsten levert resultaat op. Samenwerking op het gebied van uitvoering: door samen te werken met andere partijen komen er wellicht ouders op af die je anders niet zou bereiken.
- Een andere succesfactor is persoonlijk contact. Wanneer je persoonlijk iemand uitnodigt zullen zij eerder geneigd zijn om te komen dan wanneer het via indirect contact gaat. Wat nog meer succesvol bleek is de kruisbestuivingen over verschillende terreinen. Zo heb je een goede reden om vaker met je collega van het Taalhuis of publiekszaken te praten. Of met de coördinator van de voorleesExpress, de VVE, intensiever contact met het consultatiebureau enz. Wanneer je elkaar beter kent, kun je beter en sneller naar elkaar doorverwijzen en elkaar versterken.
- Sociale media inzetten is ook een succesfactor. Dit zorgde ervoor dat er ouders naar de bibliotheek kwamen die hier nog nooit waren geweest en na afloop lid zijn geworden en het BoekStartkoffertje hebben opgehaald.

Een succesmomentje

Een succesmomentje

‘Een moeder is bij alle 3 bijeenkomsten geweest met haar 2-jarige zoon. Zij had haar kind nog nooit voorgelezen. Het kind was tijdens de eerste bijeenkomst alleen met boekjes aan het gooien. Op de derde (maar tijdens de tweede bijeenkomst ook al meer) had hij aandacht en interesse in voorleesboekjes’.

Leermomenten

- De timing van de planning van de bijeenkomsten is belangrijk. VVE aanschrijven is een heel goed idee, maar ze vragen ouders uit te nodigen in vakantieperiodes, sinterklaasperiode of een periode met andere activiteiten kun je beter vermijden.

Uitdagingen

- Werving blijft een uitdaging. Er zijn vele manieren van werving aangedragen maar alsnog is werving een uitdaging. Een paar pilotlocaties hebben bijeenkomsten zonder deelnemers gehad.
- De aanwezigheid van hele jonge kinderen is een uitdaging. Zorg voor opvang van kinderen.

Tips

- Kies gevoelsmatig voor welke oefeningen je wilt geven
- Werk samen
- Persoonlijk contact
- Houd het materiaal aan als leidraad, maar met een bijeenkomst met kinderen kan alles anders lopen

